

Vernieuwend in een Duurzaam Brabant

Verkiezingsprogramma D66 Noord-Brabant
Provinciale Staten 2007 - 2011

De tekst van het verkiezingsprogramma van D66 Noord-Brabant is tot stand gekomen onder verantwoordelijkheid van de programmacommissie bestaande uit:

Harry Arkesteijn
Henk de Vries
Maarten Maresch

Dit programma is vastgesteld op de Algemene Regiovergadering Noord-Brabant van 9 december 2006.

Inleiding

>> Het gaat om mensen

Vanaf haar oprichting heeft D66 gewerkt aan keuzevrijheid van mensen; keuzemogelijkheden bij de invulling van het leven. Burgers ervaren in toenemende mate dat die mogelijkheden worden ingeperkt. Zij ervaren steeds meer bureaucratie en behoudzucht. Burgers worden onverschillig en gelaten. Ze accepteren uiteindelijk maar dat het gaat zoals het gaat in zorg en onderwijs en in de wijze waarop de ruimte in Noord-Brabant is ingericht.

Het gaat D66 om mensen. Daarom legt D66 de nadruk op vernieuwing, een vernieuwing om vastgelopen situaties te doorbreken. Geen hype maar vernieuwing die op duurzaamheid is gericht, daar staat D66 voor.

De D66 fractie heeft zich de afgelopen jaren bij voorkeur gericht op een doorbraak in vastgelopen situaties en op vernieuwing, waar mogelijk. Als kleine fractie heeft D66 de beschikbare tijd en middelen besteed om enige thema's uit te werken. We zijn onder andere succesvol geweest in de zorgsector door de aandacht te vestigen op het kleinschalig wonen voor dementerenden. Dat geldt ook voor het onderzoek naar de 'verrommeling' van het landschap en de beleving daarvan door Brabanders. En niet te vergeten de aandacht die de fractie heeft

gevestigd op de veiligheid en geluidsoverlast veroorzaakt door het toenemend gebruik van de militaire vliegvelden in Noord-Brabant. Deze onderzoeken hebben geleid tot vragen aan Gedeputeerde Staten. De fractie heeft hierbij de vinger op de zere plek weten te leggen en er zijn verdere studies gevolgd en maatregelen genomen. We zijn blij dat onze initiatieven resultaat hebben opgeleverd.

>> **Sociale innovatie**

Noord-Brabant heeft zich de afgelopen jaren laten zien als een succesvolle innovatieve Provincie. Op economisch terrein heeft Noord-Brabant het goed gedaan met name door het toepassen van kenniseconomie en economische vernieuwing. Naast economische innovatie bezit Noord-Brabant het vermogen sociale innovatie (maatschappelijke vernieuwing) te versterken en te versnellen. Het rendement op de inzet van arbeid kan hierdoor aanzienlijk worden verbeterd. D66 pleit voor meer ruimte om te experimenteren met sociale innovatie. De provincie zou dit dienen te faciliteren. Noord-Brabant kent nog al wat hightechbedrijven waarbinnen sociale vernieuwing kan plaatsvinden. Met name de Universiteit van Tilburg en de Technische Universiteit Eindhoven hebben de ruimte en de mogelijkheid maatschappelijke, arbeidskundige en bestuurlijke vernieuwing een plaats te geven. Het centrum voor Sociale Innovatie is aan Noord-Brabant voorbijgegaan. D66 wil met andere partijen én regio's sociale vernieuwing verder uitwerken en zich op dit terrein als provincie profileren. De provincie dient beter gebruik te maken van de beschikbare kenniseconomie in onze topinstituten.

>> **Behoeftte aan een masterplan en sterkere profilering**

De afgelopen vier jaar heeft de provincie veel aanzetten tot nieuw beleid geformuleerd. De D66 fractie heeft daar veel waardering voor en heeft dit ook regelmatig laten blijken. Toch draagt dit beleid nog steeds bij aan een (te)

gefragmenteerde aanpak. D66 heeft opgemerkt dat er geen door alle partijen geaccepteerde visie en strategie voor Noord-Brabant is. Er zijn ook (nog) geen heldere keuzes gemaakt op diverse terreinen.

Er moet een masterplan komen dat de contouren van de verdeling van de ruimte aangeeft. Een dergelijk masterplan dient te worden uitgewerkt naar structuurvisies per thema en regio.

Ondanks dat Noord-Brabant wordt geroemd om haar economische ontwikkeling en bereidheid tot samenwerking, krijgt Noord-Brabant niet genoeg waardering uit Den Haag. De focus zou meer op Europa gericht moeten gaan worden maar de huidige schaal van Zuid-Oost Brabant blijkt te klein om zich echt te profileren en te kunnen concurreren als topregio in Europa.

>> **Bundeling van krachten en regie bij de provincie**

Om die toppositie te realiseren is het niet voldoende zich cultureel als 'Brabander' met elkaar verbonden te weten; het gaat met name om het bundelen van krachten tussen de verschillende subregio's in Noord-Brabant. De diverse subregio's zullen extra aandacht dienen te krijgen en in de beleidsvoorstellen zal men rekening moeten houden met de onderscheiden ontwikkelingen van de subregio's. Vanuit het perspectief van topregio betreurt D66 het dat het nooit gekomen is tot een sterke bundeling van krachten in het stedelijk gebied van Zuidoost Brabant. De verdere bestuurlijke uitwerking van het samenwerkingsverband SRE (Samenwerkingsverband Regio Eindhoven) stuit op verzet van enkele partijen. Gezien de slechte samenwerking en het ondemocratische karakter van de SRE is D66 voorstander van afschaffing van de SRE.

De toenemende complexiteit van vraagstukken waar Noord-Brabant voor staat, vraagt van het provinciaal bestuur een meer anticiperende stijl van werken. De provincie dient veel meer de regie te nemen waar partijen er niet uitkomen. Voorbeelden hiervan zijn: de jeugdproblematiek en de verkeersproblematiek rond Eindhoven (N69).

Een positionering binnen Europa vraagt om bundeling van krachten tussen provincies. D66 Noord-Brabant is voorstander van verdere samenwerking tussen provincies. Op termijn komt de vraag aan de orde of de zuidelijke provincies de belangen van haar inwoners niet beter kunnen behartigen in de vorm van een landsdelig bestuur.

>> Belang van kenniseconomie

Noord-Brabant heeft baat bij de verdere uitbouw van de kenniseconomie. De kenniseconomie is de motor voor de ontwikkeling en positie van Noord-Brabant, waarbij we nadrukkelijk het behoud van cultuur en het leefgebied in Noord Brabant nastreven. Noord-Brabant kent geen strakke af te bakenen grenzen maar ligt midden in diverse ontwikkelstromen, die niet stoppen bij de provinciegrenzen. Om een partij te zijn in Europa is een grotere schaal nodig. Brussel kijkt niet naar provinciegrenzen maar is sterk geïnteresseerd in onze (Noord-Brabant) Euregio intenties. Helaas gebruiken we die potentie nog niet.

Concretisering is nog ver te zoeken. Hoeveel extra economische kracht is er al voortgekomen uit de zogenaamde samenwerking in de driehoek Eindhoven, Leuven, Aken? D66 vindt dat hiervoor een stevig actieplan dient te worden ontwikkeld. De provincie zal initiatieven moeten nemen om partijen bij elkaar te brengen en partijen te helpen gezamenlijk

economische activiteiten van de grond te krijgen. Het delen van kennis en ervaring zal leiden tot win-win situaties.

>> Duurzame visie

D66 kiest in dit programma voor een dynamisch toekomstperspectief voor Noord-Brabant. Daarmee gaat D66 voor vernieuwing op alle terreinen van beleid. Dit moet leiden tot een duurzame ontwikkeling voor Noord-Brabant zowel voor de huidige als toekomstige generaties. Hiermee bedoelen we zowel de economische ontwikkeling met werk voor iedereen als goed wonen en leven voor iedereen in deze provincie.

Dit vraagt om aandacht voor de biodiversiteit in Noord-Brabant. Als gevolg van economische ontwikkeling staat deze onder druk. Wat D66 betreft staat het milieu weer dominant op de agenda. Met name op het terrein van bio-energie kan Noord-Brabant het voortouw nemen en in Nederland een voortrekkersrol vervullen. Alle ingrediënten zijn hiervoor aanwezig in Noord-Brabant.

De provincie zal een duurzame visie en strategie tezamen met de gemeentes voor de diverse subregio's ontwikkelen. Een visie en strategie die door de diverse partijen wordt onderschreven. Voorbeelden van zo'n duurzame strategie zijn te vinden in andere landen zoals Engeland, Duitsland, Frankrijk en Zweden. Daarbij valt te denken aan Devon, Baden-Württemberg en Stockholm. We moeten leren van andere regio's. Een aanzet is gegeven in de nota 'Pieken in West Brabant' met een uitstekende visie en keuze voor ontwikkeling in specifieke richtingen. Nu de uitwerking nog! Het is jammer dat we op dit punt zo weinig concreets hebben gezien van het Brabants

Innovatieplatform. Voor de provincie valt hieruit te leren dat je in plaats van Denk-tanks, *Doe-tanks* nodig hebt.

D66 kiest voor vernieuwing in de agrarische sector. Juist de combinatie van kenniseconomie en de sterke aanwezigheid van de maakindustrie maakt Noord-Brabant een sterke speler in de vernieuwing van de agrarische sector. Veel vernieuwingen vinden hun oorsprong in onze provincie. Noord-Brabant moet deze kracht beter zichtbaar maken en ook economisch benutten door onze kennis op dit terrein te exporteren. Van de ontwikkeling op milieutechnisch terrein kunnen ook de nieuwe EEG landen profiteren. Er zal een correlatie dienen te ontstaan tussen de expertise in de verschillende regio's en de geldstromen die vanuit Brussel naar de regio's toevloeien.

In dit programma gaat het over mensen die trots zijn op Noord-Brabant als topregio om er te werken, te wonen en te genieten. We zetten ons af tegen die mensen die te zeer de nadruk leggen op het rustige en gezellige Noord-Brabant alsof wij een tweede Drenthe in wording zouden zijn. Voor D66 is Noord-Brabant een topregio in wording met een uitstekend toekomstperspectief en een goede positionering in Nederland en Europa als de motor van de Euregio (Eindhoven-Leuven-Aken). Het gaat ons dus om een Noord-Brabant dat zich profileert als duurzaam en vernieuwend op woon-, werk- en leefmilieu.

De thema's

De belangrijke thema's in dit verkiezingsprogramma zijn:

1.	Meer regie bij de provincie	10
2.	Milieu en duurzame energie	14
3.	Gebruik van de ruimte	18
4.	Noord-Brabant innovatieve topregio	24
5.	Mobiliteit en infrastructuur	29
6.	Vitale ouderen	35
7.	Jeugd	39
8.	Positionering en profilering Noord-Brabant	42

1 Meer regie bij de provincie

Hoewel Noord-Brabant voorop loopt op veel terreinen, zoals in het ontwikkelingsplan “Zuidoost Nederland topregio!” en het West-Brabants ontwikkelingsplan, laat de praktijk zien dat vernieuwing op de diverse terreinen nog niet aantoonbaar is. Het blijft vaak bij intenties en beleidsstudies steken. Doorpakken en uitvoeren moet het streven zijn. We denken daarbij aan toepassingen van duurzame energie in de transport, innovatieve verkeers- en wegenleidingsystemen, vernieuwende samenwerkingsvormen tussen de provincie, gemeenten en instellingen.

Waar staat de provincie voor? De provincie is voor burgers een weinig herkenbare eenheid. Het is onduidelijk welke taken de provinciale overheid nu precies uitvoert en daarnaast raakt provinciaal beleid niet altijd de burger maar organisaties. Het democratisch gehalte komt daarmee in gevaar, omdat provinciale politiek niet of nauwelijks op haar eigen handelen wordt afgerekend. De provincie moet het politieke debat voor haar inwoners zichtbaarder maken. De discussie over veranderingen van de bestuurlijke organisatie van Nederland – en dan met name de toekomst van het middenbestuur – gaat D66 uiteraard niet uit de weg.

D66 merkt dat vraagstukken waar gemeentes mee te maken krijgen vaak zeer complex zijn. Zij overschrijden gemeentegrenzen en hebben regionale impact. Hierdoor kunnen zij op het niveau van de individuele gemeente niet adequaat worden aangepakt. Bij dit type complexe vraagstukken dient de provincie een meer initiërende en sturende rol te spelen. Van haar mag worden verwacht dat ze een visie ontwikkelt en verschillende krachten bundelt. Het eerder genoemde te ontwikkelen Masterplan zou de contouren moeten aangeven. Noord-Brabant heeft als provincie behoefte aan een duidelijke focusstrategie. Activiteiten en ervaringen van de 'Projectgroep Kenniseconomie' hebben voor D66 de behoefte aan een dergelijke strategie voor innovatief kennisbeleid overduidelijk gemaakt. De provincie Noord-Brabant kent bijvoorbeeld (nog) geen duurzaam strategisch document waarin keuzes zijn gemaakt, die gemeenten en andere partijen helpen bij het verder invullen van hun (innovatieve) activiteiten. Zo'n strategisch duurzaam document is richtinggevend voor beleidsmakers en bestuurders binnen de provincie en gemeentes. Het zou met name de synergie tussen gemeenten en partijen moeten versterken in plaats van de huidige zwakte door het zichtbaar gefragmenteerd optreden.

>> Sterkere profilering van de regio's

Noord-Brabant behoort tot de grootste provincies. De regio's lopen qua karakter en problematiek scherp uiteen. West-Brabant bijvoorbeeld wordt vooral gekenmerkt door een link tussen Rotterdam en Antwerpen. Er is sprake van een intensieve verkeersstroom die zich beweegt tussen de beide havensteden. West-Brabanders hebben het gevoel onvoldoende begrepen te worden door de provincie die zich, met name in het verleden, sterker concentreerde op Midden en Oost-Brabant. Ook andere regio's hebben zo hun eigen vraagstukken en ontwikkelingsrichtingen. Gezien de grootte van Noord-Brabant zijn we

er voorstander van meer ruimte te geven aan regionale ontwikkeling. Daarbij kunnen de regio's sterker op hun eigen ontwikkeling focussen. Van de provincie mag worden verwacht dat er samenwerking plaatsvindt met de regio's om tot een regionale profilering te komen. Regionale hoorzittingen en/of regionale referenda kunnen helpen vraagstukken, oplossingen en draagvlak te realiseren. Voor West-Brabant is een dergelijk plan gemaakt, gebaseerd op *Pieken in de Delta*. Dit geeft aan hoe een sterkere profilering eruitziet; met als kernthema's:

- > centrum voor de Bio-energie;
- > transportcentrum met eigen container haven;
- > grote vervoerstromen, weg, water en spoor; nieuwe goederenspoorlijn tussen Rotterdam en Antwerpen;
- > Maintenance Valley, onderhoudsregio o.a. voor de gehele militaire sector.

>> Euregio

Veel ontwikkelingen worden beïnvloed door wet- en regelgeving vanuit Brussel. Stimulering van veel activiteiten vindt ook vanuit Brussel plaats. D66 kan niet aan de indruk ontkomen dat Nederland, maar ook Noord-Brabant bestuurlijk te sterk provinciaal/lokaal bezig is en de blik te weinig op Europa heeft gericht. Juist Noord-Brabant moet op veel fronten concurreren met andere Euregio's. Ondernemingen en mensen kiezen expliciet voor bepaalde Euregio's. Om die reden is versterking van de samenwerking binnen de eigen Euregio niet alleen gewenst maar bitter noodzakelijk wil men als provincie de eigen positie niet verliezen. Versterking van de samenwerking tussen Aken, Leuven en Eindhoven past daarin.

>> **Acties:**

- > ontwikkelen en realiseren van een visie en een duurzame strategie voor Noord-Brabant als geheel; daarbij onderscheid naar de verschillende regio's van Noord-Brabant gericht op de verschillende thema's;
- > stimuleren van (sub)regionale samenwerking, opzetten van netwerken en (sub)regionale kenniscentra gericht op uitwisselen van kennis en ervaringen;
- > versterken van de samenwerking binnen de Euregio;
- > opheffen van de SRE.

2 Milieu en duurzame energie

Noord-Brabant kent een grote biodiversiteit. Dat is iets om trots op te zijn en veel mensen bezoeken Noord-Brabant om die reden. D66 acht het behoud en versterking van de biodiversiteit van zeer groot belang. In Noord-Brabant is sprake van een gevecht om de schaarse grond. Gezien de economische ontwikkeling is de druk groot op het gebruik van de schaarse grond voor industriële doeleinden. In de land- en tuinbouw is ook sprake van een behoefte aan schaalvergroting. Deze schaalvergroting legt een beslag op de schaarse ruimte. D66 is voorstander van een versterking van de ecologische landbouw en een ontmoediging van de industriële landbouw, tuinbouw en veeteelt. Deze zou beter tot haar recht kunnen komen in die Europese landen waar sprake is van veel meer landbouwgrond. De toenemende economische ontwikkeling (versterkt door de kenniseconomie) vraagt om een slim gebruik van de beschikbare grond.

Duurzame energie kent veel beleid en te weinig echte praktijk. Landelijk heeft de overheid vanuit de Lissabon-agenda op dit punt eisen gesteld aan de verschillende provincies. Nu de gestelde eisen (gemaakte afspraken m.b.t. bijvoorbeeld zonne- en windenergie) gerealiseerd gaan worden ziet het er naar uit dat landelijke overheid verdere stimulering en ondersteuning stopzet. De ervaring leert dat technisch veel mogelijk

is, maar dat toepassing nog niet gerealiseerd wordt. Het toepassen en gebruik maken van duurzame energie vraagt om een forse mentaliteitsverandering. Dat vraagt om lokale initiatieven, voorbeeldgedrag en duurzame inzet. D66 vindt dat de provincie nu aanzet is om te laten zien dat innovatie en duurzaamheid hoog in het vaandel van Noord-Brabant staan.

D66 is sterk voorstander van beschikbare bio-energie, een veel hogere inzet van milieuvriendelijke energie, vergroting van schone biomassa en fors bijmengen van biodiesel. Ondanks de weer sterk aangezwengelde discussie over de inzet van kernenergie is D66 tegen een verdere vergroting van de capaciteit van kernenergie. De provincie moet zelf op dit terrein het voorbeeld zijn door verantwoord om te gaan met energie. Daarnaast ligt hier ook een taak om huishoudens te stimuleren en/of te belonen voor verantwoord omgaan met energie.

>> **Stimuleren gebruik van biodiesel, bio-ethanol**

De provincie kan het voortouw nemen waar het gaat over toepassing van biotransport-brandstoffen door de productie van deze brandstoffen verder te stimuleren en te distribueren. Productie en distributie kan in West-Brabant voortreffelijk worden toegepast door de ruime aanwezigheid van infrastructuur. Andere provincies lopen hierin voorop. D66 vindt dat onze provincie meer energie in pilot-projecten moet steken en de achterstand op andere provincies moet inlopen. Toepassingen zijn mogelijk in bijvoorbeeld het openbaar vervoer en de stimulering en toepassing in het provinciaal, gemeentelijk, zakelijk en particulier vervoer. De provincie kan zorgen voor stimulering bij het laten rijden van lease-auto's op biotransportbrandstof. De

aanbesteding van openbaar vervoer onder deze condities betekent een stap voorwaarts. D66 is voorstander van voorbeeldgedrag bij provincie en gemeentes.

>> **Versterken alternatieve vormen van energie**

De provincie loopt niet voorop als het gaat om alternatieve vormen van energie. In het kader van landelijke afspraken over ondermeer het plaatsen van windmolens nemen de bezwaren tegen windenergie toe. Het past bij het innovatieve karakter van Noord-Brabant om energie en geld te steken in het ontwikkelen van nieuwe technieken. Daar hoort bij het stimuleren van gemeenten om nieuwe technieken toe te passen in hun nieuwbouwplannen. Zoals bijvoorbeeld het toepassen van warmtepompen en zonnepanelen. Ook het gebruik van waterkracht zoals in Nederwetten kan op veel grotere schaal worden toegepast.

>> **Innovatie duurzame energie**

In onze regio is veel technologische kennis aanwezig die niet alleen kan worden ingezet in Noord-Brabant maar ook bijvoorbeeld ver daarbuiten. Men kan hierbij denken aan geconcentreerde zonnekrachtcentrales in zuidelijke gebieden van Europa en Noord-Afrika. Deze specifieke technologie betreft o.a. oppervlaktetechnologie (toepassen van zeer gladde oppervlakten voor zonne-energie en speciale spiegels) en regeltechniek. Deze innovatieve ontwikkelingen kunnen bijdragen aan vormen van duurzame energie.

>> Acties

- > vrijmaken van extra middelen voor experimenten op het terrein van duurzame energie;
- > ondersteunen van duurzame energie door subsidiëren van proefprojecten in de vorm van 'pilots';
- > stimuleren van samenwerkingsverbanden voor innovatieprojecten op het gebied van duurzame energie; bijvoorbeeld nieuwe constructietechnieken voor zonnepanelen.

3 Gebruik van de ruimte

>> Structuurvisie ruimtelijke ordening

Brabant is al lang niet meer de provincie van de rustige kleine dorpjes, de bescheiden steden, de gemengde landbouwbedrijven en de eindeloze heide en bossen. In Brabant is een hard gevecht om de ruimte gaande. Een gevecht om meer ruimte voor bedrijven, voor woningbouw, voor recreatie en voor infrastructuur. Het provinciale streekplan geeft sturing aan dit proces. En de uitwerking in regioplannen biedt de (sub)regio's duidelijkheid over wat de ontwikkelmogelijkheden zijn. D66 ziet twee bedreigingen. In de eerste plaats geeft de nieuwe wet op de ruimtelijke ordening minder sturing door het Rijk. Het Rijk laat de kwaliteit van de ruimte over aan de gemeenten. D66 vindt echter dat de provincie een belangrijke taak heeft om de ruimte in Noord-Brabant goed te ordenen, zowel nu als in de toekomst. Niet als superregelgever, maar vooral als belangenafweger. Daarbij spelen thema's op het gebied van de bescherming van kwetsbare waarden (zoals natuurgebieden, stiltegebieden, de laatste open ruimten). Ook is er de rol van ontwikkelaar van zaken die de gemeenten niet automatisch oppakken. D66 wil dat de provincie een 'Omgevingsplan' maakt, waar alle ruimtelijke en milieubelangen afgewogen zijn. Van belang zijn daarbij de ontwikkeling en invulling van toekomstvaste regionale

plannen, die passen in het toekomstperspectief van de (sub)regio. In deze plannen moet plaats zijn voor de functies wonen, werken en recreëren.

>> Toekomstvaste plannen

In Noord-Brabant concurreren rood, grijs, groen en blauw sterk met elkaar. Dan hebben we het over woonlocaties, het agrarisch en recreatief gebied en het watergebied. Noord-Brabant kent geen duurzaam toekomstperspectief, waarbinnen de verdeling van ruimte, prioriteiten en ontwikkeling worden aangegeven. Lokale overheden gaan hun eigen gang en laten zich veelal leiden door een korte termijn strategie. Daarbij stellen zij zich tevreden met betrekking tot hun huidige behoeften. Dat is weinig toekomstvast. Veel gemeentes hebben hun eigen bedrijfslocaties en zijn op de eigen gemeente gefocussed en daardoor niet in staat tot gemeenschappelijke oplossingen te komen. De wegenstructuur rond Eindhoven is hiervan het meest schrijnende voorbeeld.

>> Concentratie glastuinbouw in West-Brabant

D66 is nooit voorstander geweest van het stimuleren van de overloop van glastuinbouwbedrijven van het Westland naar Noord-Brabant. Andere partijen hebben toegestaan dat de provincie zich heeft verplicht om ruimte te bieden t.b.v. 250 hectare glas voor het Westlandse bedrijfsleven. D66 vindt dat deze ruimte op een grootschalige locatie goed ingepast moet worden in het landschap, vrij van lichthinder. De locatie Dinteloord is slechts acceptabel als een vernieuwende en duurzame opzet wordt gehanteerd die niet ten koste gaat van de leefbaarheid in het gebied. Er zal dus meerwaarde moeten worden

gecreëerd! De glastuinbouw is in heel Noord-Brabant aan schaalvergroting onderhevig. In de tuinbouwsector is schaalvergroting om economische redenen onontkoombaar met onstuitbare uitbreiding als gevolg. D66 is tegen de uitbreiding van verspreide glastuinbouwbedrijven met meer dan drie hectare. Kassen in de nabijheid van natuurgebieden moeten worden verplaatst, zonodig met provinciale gelden. D66 stoort zich aan sommige vormen van teeltondersteunende voorzieningen, zoals plastic koepels. Er is nu nog sprake van teveel gespreid particulier initiatief. Dit heeft tot gevolg dat overal in Noord-Brabant de glastuinbouwcomplexen verder groeien en teveel het landschap ontsieren. Het is verder nog de vraag of Brabant op lange termijn met haar grondprijzen kan concurreren met regio's uit Midden- en Oost-Europa of zelfs Noord-Nederland.

D66 vindt dat er een duurzaam strategisch plan voor het glastuinbouwcomplex moet komen waarin goede afspraken worden gemaakt die gehandhaafd moeten worden.

>> **Geen verdere uitbreiding intensieve veehouderij**

Noord-Brabant kent veel intensieve veehouderijbedrijven. De laatste jaren is hard gewerkt aan de revitalisering van landelijk gebied, de ontwikkeling van duurzame landbouw en ruimtelijke ontwikkelingen. Opvallend is dat als gevolg van de economische opleving, bedrijven meer dan toegestaan uitbreiden. Ondernemers willen groeien om via schaalvergroting het rendement te vergroten. Doordat de handhaving van gemaakte afspraken over schaalgrootte niet snel genoeg verloopt is het lastig om richting te geven aan de nieuwe gewenste situatie. Eerder heeft Noord-Brabant de intensieve

veehouderij onder controle willen krijgen en houden. De herstructurering heeft een stevige bijdrage hieraan geleverd. Nu lijkt het erop dat het economisch rendement van de varkenssector zo hoog is dat ongebreidelde uitbreiding weer plaatsvindt alsof Noord-Brabant daar ruimte genoeg voor heeft. Door de ongebreidelde uitbreiding van de varkensstallen komt de leefruimte voor de Brabanders onder druk te staan. Er zou gedacht kunnen worden aan 'varkensflats' op agrarische terreinen. Voor alle agrarische ontwikkelingen dienen heldere economische plannen te worden ontwikkeld zonder verborgen agenda's, belangen en subsidies. Zeker ook voor de zeer lange termijn moet helder zijn hoe onze leef-, land-, en recreatiebalans eruit ziet. Dit betekent vooralsnog:

- > stop op verdere uitbreiding intensieve veehouderij (schaalgrootte);
- > quotum op aantallen varkens;
- > handhaving van eerder gemaakte afspraken op dit terrein;
- > beschouwing van vele vormen van intensieve veehouderij als een soort industrieel bedrijf en niet als een grondgebonden activiteit.
- > reconstructie van het buitengebied verder doorvoeren.

D66 steunt de reconstructieplannen van de provincie. Zij moeten zorgen dat de kwaliteit van het buitengebied langzamerhand weer toeneemt. Intensieve veehouderij mag slechts op een beperkt aantal locaties een plek krijgen. Extra aandacht is nodig voor een goede inpassing van deze bedrijven in het landschap, bij voorkeur op agrarische bedrijventerreinen. Agrarische bedrijventerreinen zijn in Brabant nog niet gerealiseerd. D66 wil dit bevorderen vanuit de gedachte dat veel agrarische activiteiten (intensieve veeteelt, champignonenteelt, etc.) feitelijk gelijk zijn aan industriële bedrijven en dus thuis horen op een

specifiek terrein. Agrarische bedrijventerreinen moeten omzoomd worden door een groengordel en liggen dicht bij het hoofdwegennet. De luchtverontreiniging van deze bedrijven moet met de meest moderne middelen aangepakt worden.

>> Duurzame bedrijfsterrinen

Noord-Brabant onderscheidt zich van de andere provincies door een sterke economische groei. Los van de grote bedrijfsterrinen zijn veel gemeentes doende de eigen ondernemers meer ruimte te geven en de lokale bedrijfsterrinen uit te breiden. Zo zien we overal in Noord-Brabant bedrijfsgebouwen verrijzen aan de randen van dorpen en langs autosnelwegen. Het onderzoek 'Verrommeling van Noord-Brabant' leert dat Brabanders vaak negatief oordelen over deze bedrijfslocaties, die weinig bijdragen aan het mooie en eigene van het Brabants landschap. Er ontstaan bedrijfsmuren langs wegen in plaats van een mooi landelijk uitzicht. Gemeentes lijken veel ruimte te geven aan deze vormen van 'lintbebouwing' in het landschap. In bedrijventerreinen van de toekomst worden bedrijven gestimuleerd om duurzaam te produceren (hergebruik van afvalstromen), is het vervoer multimodaal en worden licht en geluidhinder beperkt. Duurzame bedrijventerreinen zijn niet zichtbaar maar omzoomd met groen. Brabant moet af van zijn imago als stapelplaats van goedkope bedrijfshallen voor opslag en distributie.

Het bedrijventerrein Moerdijkse Hoek is slechts acceptabel als deze een duurzame bedrijfsontwikkeling daadwerkelijk stimuleert. De door Gedeputeerde Staten ingeschatte omvang is niet acceptabel voor D66; het moet gaan om relatief beperkte toevoegingen aan het bestaande terrein Moerdijk onder stringente voorwaarden.

Veel toekomstig kenniswerk kan en zal thuis gebeuren. Innovatieve ontwikkelingen maken telewerken aanzienlijk aantrekkelijker. Het verhoogt niet alleen de werkomstandigheden (grotere flexibiliteit, eigen tempo en ritme), het helpt ook het milieu te ontlasten. De woningbouw zal versneld rekening moeten houden met thuiswerkruimten en dus voor de langere termijn moeten inschatten hoeveel thuis- en bedrijfsruimtes we nodig hebben. De woningbouw zal in de toekomst rekening dienen te houden met woningen die voldoen aan een moderne kennisomgeving.

>> Acties:

- > ontwikkelen van een structuurvisie ruimtelijke ordening;
- > starten van een brede discussie in Noord-Brabant over het toekomstperspectief (inclusief consequenties voor streekplan en reconstructieplannen) en nader uitwerken naar de diverse regio's;
- > ontwikkelen van een visiedocument voor duurzame bedrijfsterrainen;
- > versterken van de samenwerking op duurzame bedrijventerreinen, waardoor bedrijven bijvoorbeeld gebruik maken van elkaars reststromen

4 Noord-Brabant innovatieve topregio

Brabant heeft de naam een innovatieve topregio te zijn. Hoewel er een actieprogramma 'Innovatie Noord-Brabant' is ontwikkeld, profileert Noord-Brabant zich toch te weinig als koploper in industriële sectoren als de maakindustrie en creatieve industrie, Human Health en procesindustrie. Juist de combinatie van grote bedrijven en kennisindustrie maken vestiging in de Brabantse regio's erg aantrekkelijk. Wat de kennisinfrastructuur betreft laat de provincie erg veel aan de markt over waardoor de beperktheid van de markt zich steeds duidelijker toont. Wij vinden dat de markt vaak voor de korte termijn kiest, het korte gewin; kortom een andere tijdshorizon.

Voor de positionering van een topregio is verdere ontwikkeling en versterking van de kenniseconomie in Noord-Brabant onmisbaar. Daarmee concurreert Noord-Brabant met andere Euregio's. Het gaat om het aantrekken van bedrijven en kenniswerkers. Dat moet de gemeenschappelijke inspanning worden van provincie en gemeentes. De schaal waarop Noord-Brabant nu opereert is te klein om effectief te kunnen concurreren. Er is sprake van een hevige concurrentie om het 'Europese geld' naar zich toe te trekken. Noord-Brabant biedt vele

mogelijkheden, maar om te kunnen wedijveren met andere Euregio's is nauwe samenwerking binnen en buiten Noord-Brabant van wezenlijk belang.

>> Verhogen van vakmanschap

Voor de maakindustrie staat onder druk als gevolg van een toenemend tekort aan vakmensen. Het vmbo en het mbo voorzien daar te weinig in. Het beroepsonderwijs als zodanig kampt met een slecht imago. De genoemde maakindustrie heeft veel vakmanschap nodig en het aanbod van vakmensen staat onder druk. Er zal breed en op grote schaal communicatief aan dit negatieve imago dienen te worden gewerkt. Inzet van computertoepassingen zoals games kunnen scholengemeenschappen helpen de animo voor technische beroepen en vakmanschap te verhogen. Aan de instroom van leerlingen in deze onderwijssector zal hard gewerkt moeten worden.

Nieuwe creatieve initiatieven mag men ook van de provincie verwachten. Allochtonen kiezen eerder voor een 'witte boord' baan dan voor vakmanschap. Het is van levensbelang voor Noord-Brabant dat op het terrein van technische scholing meters worden gemaakt. Er zijn succesverhalen waar onderwijs en bedrijfsleven -lees MKB- elkaar op een zeer vruchtbare wijze weten te ontmoeten. Die successen dienen navolging te krijgen. De provincie kan 'scoren' door hier een bemiddelende functie in te spelen of te stimuleren/ondersteunen.

>> Vmbo-onderwijs kansrijk

De provincie kan een stimulerende functie krijgen, zeker voor de kleine gemeenten die, deels beperkt door budgettaire omstandigheden, graag meer aandacht zouden willen geven aan een kansrijk vmbo-onderwijs. Er zou een sterke uitwisseling van best-practices moeten plaatsvinden. Nu wordt teveel vanuit het perspectief van individuele scholen gekeken.

Veel jonge vakmensen in opleiding blijken niet aan stageplaatsen te kunnen komen. Dit zet een druk op het daadwerkelijk behalen van het vakdiploma. Het aantal jongeren dat zonder diploma/ startkwalificatie de school verlaat, blijft erg hoog. Brabant moet aantrekkelijk zijn en blijven om er een vak te leren, te werken en te wonen. Dit geldt voor het vmbo, het mbo, het hbo en de universiteit. Ervaring leert dat op alle niveaus discrepanties zijn ontstaan: stageplaatsen, banen en starterswoningen.

Het vmbo, het mbo, het hbo en de universiteiten zijn sterk regiogebonden. D66 is een groot voorstander van regionale uitwerking van plannen, waarbij goed samengewerkt wordt met soortgelijke regio's elders in Europa. Een voorbeeld kan worden genomen aan andere Europese regio's waar onderwijs en bedrijfsleven beter samenwerken. In Brussel is men sterk geïnteresseerd in deze vorm van samenwerking.

>> Versterkte aandacht voor innovatie in Europees perspectief

Een 'Topregio' worden is alleen mogelijk binnen Europees perspectief. Noord-Brabant zal de successen van Europese samenwerking voor de Noord-Brabantse economie meer expliciet moeten communiceren. Er zal veel geïnvesteerd dienen te worden in uitwisseling van kennis, ervaringen en producten. De banden met Leuven en Aken moeten verder aangehaald worden. Tot nu toe hebben de drie genoemde gebieden bezoeken over en weer gebracht maar er is nog weinig economische ontwikkeling uit voortgekomen. In ieder geval is er geen verslag gedaan over wat de samenwerking heeft opgeleverd. Het wordt tijd om eens resultaten te laten zien!

Voor de duurzaamheid van de innovatie zal schaalvergroting op het gebied van samenwerking plaats moeten vinden. Het lijkt erop dat de ingrediënten voor de ontwikkeling tot topregio bij bedrijven, overheid en onderwijs aanwezig zijn. Er zal echter op veel grotere schaal geïnvesteerd dienen te worden in innovatie met een sterk streven naar resultaat. De provincie zal een keuze moeten maken uit de topitems.

Om zo'n topregio blijvend een rol te laten spelen zal er jaarlijks meer dan 500 miljoen moeten worden geïnvesteerd. Daarbij nemen we de ervaringen bij het IMEC Leuven als voorbeeld. Hieruit blijkt dat langdurig investeren loont. Alleen een langdurige investering in de regio Zuidoost zal deze regio uiteindelijk concurrerend maken met andere Euregio's. Immers dát is het toekomstig concurrentiemodel. Niet de landelijke concurrentie van regio's. Sterke bundeling van de krachten met Leuven en Aken maakt een geldstroom naar deze topregio interessanter voor regionale, centrale en Europese overheden.

>> Acties:

- > een duurzaam plan ontwikkelen voor de topregio zuidoost;
- > extra investeren in starterswoningen voor kenniswerkers, Hightech Campus en andere innovatiecentra in Noord-Brabant;
- > een continue geldstroom instellen waarbij vooraf de afspraak gemaakt wordt wat uitgevoerd gaat worden tijdens een bepaalde periode;
- > extra geld beschikbaar stellen voor de ontwikkeling kenniscentra MKB, regionaal gericht op het uitwisselen van ervaringen;
- > de ambachtsschool opnieuw invoeren;
- > een extra campagne houden met als doel een hogere waardering voor het vakmanschap;
- > games voor scholengemeenschappen inzetten om imago vakmanschap te verbeteren;
- > omroep Brabant als medium gebruiken voor imagoverbetering en versterking van de waardering van Noord-Brabant als innovatieve topregio;
- > examens minder taalafhankelijk maken.

5 Mobiliteit en infrastructuur

De infrastructuur komt in Noord-Brabant steeds meer onder druk te staan. Toenemende economische activiteiten leiden tot sterker wordende verkeersstromen in Oost-West en Noord-Zuid richting. Noord-Brabant kent een aantal economische corridors. Naast de Noord-Zuid verbinding (A2 en A16) is de Oost-West verbinding erg belangrijk en intensief.

Het aantal files en knelpunten neemt fors toe. Naast de genoemde A16 en A2 zijn de randweg Eindhoven en de A58/A27 de grootste knelpunten.

Behalve de wegenstructuur kent Noord-Brabant een goederenverkeerstroom over het spoor die qua veiligheid te wensen overlaat. De spoorwegverbinding van Rotterdam naar Antwerpen gaat door verschillende woonkernen met alle veiligheidsrisico's van dien. De roep om een veilige spoorlijn door de regio wordt steeds groter. Zelfs de Betuwelijn lost dit veiligheidsvraagstuk niet op, aangezien via de Betuwelijn ook het afbuigende goederenverkeer naar Antwerpen zal plaatsvinden.

In het provinciale verkeers- en vervoersplan is aangegeven welke plannen de congestieproblematiek het hoofd bieden. D66 onderschrijft de hoofdlijnen van dit plan, maar legt wel eigen accenten. Verkeer kan en mag niet los gezien worden van andere zaken zoals economische ontwikkeling, sociale contacten, licht- geluids- en luchthinder. Ons motto is daarom: met verstand ruimte bieden aan mobiliteit. En vervolgens aan deze mobiliteit - daar waar de overheid daar instrumenten voor heeft - richting geven.

De onveiligheid van het militair vliegverkeer is als gevolg van concentratie op de Noord-Brabantse vliegvelden toegenomen en baart de D66-fractie zorgen.

>> Stimuleren alternatieve vervoersstromen

Hierbij hoort o.a. stimuleren van het fietsgebruik in de keten van woon-werkverkeer: fietspaden aanleggen zonder hinder van (spoor)wegen. Dit betekent ook dat het openbaar vervoer een forse impuls nodig heeft. Dat kan gerealiseerd worden door de toepassing van slimme technieken zodat bestaande wegen optimaal benut worden. In sommige gevallen betekent dat de aanleg van nieuwe infrastructuur. Deze wordt zoveel mogelijk gebundeld met andere infrastructuur en optimaal ingepast in het landschap.

Infrastructuur voor de auto zal steeds meer ondergronds aangelegd moeten worden, zoals bijvoorbeeld bij de vervanging van de brug bij Gorinchem.

>> Meer vervoer via het spoor

Er bestaat nog geen duidelijke visie hoe de alsmaar groter wordende verkeerstromen onder controle gekregen moeten worden. Er zijn te weinig initiatieven om het vervoer over de weg te ontlasten. Nieuwe containerhavens bij Antwerpen en Rotterdam en ideeën over de infrastructuur rond Bergen op Zoom lijken de intensiteit over de weg en het spoor in de toekomst alleen maar te vergroten. De vraag naar vervoer over spoor neemt toe en staat vanuit veiligheidsoogpunt onder druk.

België gaat fors investeren in een goederenspoor bij Antwerpen. Het aanbod van containers stijgt enorm en vraagt om andere mogelijkheden dan vervoer over de weg. Juist Brabant heeft voldoende kennis en kunde in huis om intelligente verkeersgeleidingssystemen toe te passen en deze verder sterk te innoveren zodat wij als top kennisregio worden versterkt.

Daarnaast zou een nieuwe spoorlijn door West-Brabant een goede oplossing zijn voor het verminderen van de overlast en het verbeteren van de verkeersveiligheid. Waar mogelijk moet Noord-Brabant zoveel mogelijk ontlast worden van het goederenvervoer per spoor door bevolkingscentra. De Betuwelijn moet daarom optimaal benut worden.

De IJzeren-Rijn kan, hoewel de route door kwetsbare gebieden loopt, een goede oplossing zijn om het goederenvervoer dat nu door Noord-Brabant loopt te ontlasten. Bovendien kan Nederland zich een betrouwbare partner tonen, omdat er al jaren geleden afspraken zijn gemaakt over het reactiveren van de IJzeren Rijn. Er zal wel compensatie gevonden dienen te worden voor de kwetsbare gebieden.

Het vervoer over water zal meer gestimuleerd moeten worden. Noord-Brabant biedt goede perspectieven. Enkele knelpunten moeten hierbij weggewerkt worden waarbij de provincie harde afspraken maakt met de grote vervoerders.

>> Versnelling Brabant Spoor

De aansluiting tussen de verschillende vormen van openbaar vervoer kan drastisch verbeterd worden door onder meer de aanleg van de 'Brabant light-rail' en het organiseren van vervoer vanuit een ringnetwerk. Het 'Brabant-spoor' - een gewenste snelle verbinding tussen de Brabantse steden onderling - moet snel tot stand komen. Hiervoor is veel geld nodig en een hoge inzet van de Brabantse steden. D66 wil dat de druk op dit proces stevig wordt opgevoerd. Brabant moet aangesloten worden op het NS-nachtnet. Daarmee wordt de bereikbaarheid van Noord-Brabant en de toegang tot de randstad verbeterd.

Het zou Brabant sieren als er meer geïnvesteerd zou worden in slimme logistieke ondersteuning. De bestuurders zijn nu vooral doende met het wegwerken van (lokale) knelpunten in plaats van het realiseren van een nieuw vervoersontwerp dat toekomstvast is. Met het wegwerken van genoemde knelpunten hebben ze hun handen vol. Aan samenwerking om regionale knelpunten op te lossen ontbreekt het vaak, zodat deze knelpunten jarenlang blijven bestaan. D66 heeft veel over voor de realisatie van het concept 'Brabant Spoor'.

>> Gratis openbaar vervoer

Naast het transitoverkeer slibben de rond- en randwegen door het sterke woon-werkverkeer dicht. Dagelijks staat het verkeer op de toegangswegen naar de vijf steden van Noord-Brabant vast. Voor een groot deel is dit te wijten aan kwaliteitsarm openbaar vervoer. Ervaringen in het buitenland, met name België, geven aan dat gratis openbaar vervoer de dagelijkse opstoppingen kan verminderen, D66 wil dat er fors geïnvesteerd wordt in het openbaar vervoer. Dat is absoluut nodig om de gewenste kwaliteit te krijgen: snelheid, betrouwbaarheid, toegankelijkheid.

>> Invoering vignet voor doorgaand verkeer

D66 is er voorstander van om meer autogebruik dan autobezit te belasten. Tolwegen, vignet of km-heffing zouden wellicht kunnen helpen. De mogelijkheden hiertoe zouden in Europees verband nader onderzocht dienen te worden. Op provinciale schaal kan zoiets echter niet goed geregeld worden, daar zijn landelijke maatregelen voor nodig. Brabant kan inspelen op toekomstige landelijke ontwikkelingen door rekening te houden met kilometerheffing op weggedeelten (zoals de verbinding Gorinchem-Raamsdonksveer) en de effecten daarvan op het weggebruik.

Ook nieuwe dimensies van Telewerken dienen nader onderzocht en gestimuleerd te worden. Dit in nauwe samenwerking met soortgelijke initiatieven in andere delen van het land. Het anders organiseren van werk en communicatie betekent acties op het terrein van sociale innovatie. Noord-Brabant zou juist de provincie moeten zijn waar

experimenten op het terrein van sociale innovatie samen met de Universiteit van Tilburg ontwikkeld worden en in de praktijk experimenteel kunnen worden toegepast.

>> Acties:

- > instellen van een Task-Force infrastructuur, die moet zorgen voor een nieuwe blauwdruk voor Noord-Brabant met toepassing van de beschikbare technologie;
- > door subsidies bevorderen van gebruik van biodiesel door auto's en vrachtwagens, waardoor logistieke stromen, die duidelijk duurzamer zijn dan de rest gestimuleerd worden
- > experimenten organiseren met gratis openbaar vervoer voor bepaalde doelgroepen;
- > inzetten van vervoersmanagement;
- > reactiveren van IJzeren Rijn;
- > verlengen van de A4;
- > verbreden van de A58 tussen Hazeldonk en de aansluiting op de A27;
- > aanleggen van het tracé A69.

6 Vitale ouderen

Noord-Brabant en met name de regio Zuidoost-Brabant vergrijst. Vergrijzing wordt vaak gezien als een bedreiging voor de economie en samenleving. D66 ziet dit eerder als een kans. Een kans omdat vergrijzing een bron van ervaring is en daarmee een geweldige economische kracht kan vormen. Een kracht die D66 duurzaam en innovatief wil inzetten, maar die dan wel om sociale innovatie vraagt. D66 wil daarom dat de kennisinstellingen samenwerken op de terreinen: wonen, werken en leven, met echte vernieuwing als resultaat.

>> Langer zelfstandig wonen

Ouderen willen graag zelfstandig wonen en zullen dat in de komende jaren ook steeds langer (moeten) doen. De afgelopen jaren hebben veranderende opvattingen over wonen en verplegen geleid tot een sterk verouderde verplegingscapaciteit. De komende jaren zal er door de instellingen fors geïnvesteerd moeten worden om de verpleegcapaciteit in de pas te laten lopen met de veranderende eisen. De druk om zo lang mogelijk zelfstandig te blijven wonen zal als gevolg van capaciteitstekort in de zorg en veranderende eisen toenemen. Er zal een toenemende druk komen te staan op het zelfstandig blijven wonen. Het gebruik van ICT kan zelfstandig wonen lange tijd faciliteren. Bovendien werkt ICT zeer comfortverhogend. Dit geldt met name voor

de 50+ groep die nog lang zelfstandig wil en moet blijven wonen. Deze groep moet vooral nu in wooncomfort investeren. Dat kunnen ze vaak ook; ze zijn veelal niet onbemiddeld. Er wordt op dit terrein (te) weinig voortgang geboekt. De focus van Philips op Health zou kunnen helpen bij de innovatie op dit terrein. D66 verwacht van de provincie dat zij verdere innovatieve ontwikkeling in de zorgketen de komende jaren sterk zal stimuleren en tot een nauwe samenwerking met Philips zal komen.

ICT in de zorg kan monitoring versterken en het proces van afhandeling versnellen. Noord-Brabant zal, als ICT provincie bij uitstek, verdere toepassing van ICT in de zorg dienen te vergroten. Verder ontwikkelen van ICT in de patiëntenlogistiek zal voortvarend ter hand genomen moeten worden. Ook kan er veel gewonnen worden wanneer vroegtijdig, clusters van zorginstellingen zoals ziekenhuizen, huisartsen en verpleeghuizen worden ondersteund in hun samenwerking. Daarbij kan invoering van DOMOTICA en andere hulp van ICT een belangrijke rol spelen.

>> Versterking kleinschalig wonen

Door D66 kwam in 2005 en 2006 het genormaliseerd wonen voor dementerenden nadrukkelijk op de provinciale agenda. Met kleinschalige woongroepen zijn zeer goede resultaten geboekt. Het is bewezen dat deze manier van wonen positieve effecten heeft op de groep dementerenden. Gemeenten, woningbouwverenigingen en zorginstellingen hebben daarin een uitvoerende taak. D66 wil dat de provincie het veranderingsproces faciliteert, steunt en stimuleert. De organisatievorm zal vaak grootschalig zijn maar de uitvoeringsvorm

kleinschalig. Dit model heeft zich voldoende bewezen. Hierdoor ontstaan veel mogelijkheden voor stadswijken, grote en kleine dorpen.

>> WMO-steunpunt

De WMO (Wet op de Maatschappelijke Ondersteuning) is vanaf 2007 een uitvoeringstaak van de gemeenten. Het past in de lijn van de provincie Noord-Brabant om met de gemeenten mee te denken. D66 is het daarmee eens. Een helder inzicht in en overzicht van de stand van zaken in de gemeenten is daarvoor noodzakelijk. D66 blijft daar naar vragen. D66 wil een goed werkend provinciaal WMO-steunpunt waar gemeenten wat te halen hebben. Dit steunpunt bezit deskundigheid op het gebied van de regelgeving, maar zal zich vooral richten op het verzamelen en uitwisselen van goede voorbeelden. Als alle gemeenten 'ouderen- en 'gehandicaptentoon' zijn dan moet de provincie dat op alle gebieden ook zijn.

>> Aandacht voor mantelzorgers

Mantelzorg is in de provincie Brabant tot nu toe in redelijk goede handen geweest. Met provinciale steun heeft de Brabantse Raad voor Mantelzorgers (Brabantse Raad voor de Informele Zorg) ervoor gezorgd dat het algemene begrip op de kaart staat. Dat moet zo blijven! In de komende periode wil D66 dat er blijvend aandacht besteed wordt aan de Jonge Mantelzorgers en aan respijtzorg. Op jonge mensen kan de mantelzorgtaak een zware claim leggen en remmend werken op een goede ontwikkeling. Dat moet voorkomen worden. 'Volhouden en doorgaan', voor mantelzorgers lijkt vanzelfsprekend, maar een paar

dagen “nu even niet” is daarbij een vereiste om dit waar te kunnen maken. Respijtzorg is zorgen voor de zorgers.

>> Acties:

- > bevorderen van innovatie in de zorg;
- > bevorderen van samenwerking en faciliteren van patiënten- en zorgketens;
- > genormaliseerd wonen voor dementerenden activeren;
- > vernieuwde pilots op diverse zorgniveaus stimuleren;
- > promoten van zelfredzaamheid met publiekscampagne;
- > continueren van beleid voor jonge en oudere Mantelzorgers;
- > verzorgen van goede communicatie over deze zaken met en tussen gemeenten en zorginstellingen.

7 Jeugd

De kwaliteit van de jeugdzorg staat al jaren onder druk. Sinds 2005 is beleid en uitvoering van jeugdzorg wettelijk een provinciale taak. De tot nu toe geleverde inspanningen zijn groot, maar nog niet afdoende. Krantenberichten laten na het rapport Early Warnings regelmatig een afwachtende jeugdzorg en falende kindbescherming zien met alle gevolgen van dien. Gezien de rol en verantwoordelijkheid van de provincie voor wat betreft de regie op de jeugdzorg mag hier nog meer energie en inzet worden verwacht. De gehele keten dient te worden aangepakt en verbeterd. Regie op de keten betekent dat je al alert dient te zijn bij zeer jeugdigen. Het kind staat centraal en niet de diverse aanbieders of adviseurs.

>> Helder proces in de keten van de jeugdzorg

De gemeenten zijn verantwoordelijk voor jeugdwelzijn. Daar moet de inzet optimaal zijn om erger te voorkomen en preventief werken. Daarnaast is het de taak van de provincie om via Bureau Jeugdzorg en de instellingen die zorg aanbieden, voldoende en kwalitatief goede hulp aan te bieden. D66 pleit ervoor dat de keten in dit proces helder is. Verantwoording en taakverdeling, maar zeker ook onderlinge steun is daarbij vereist. De provincie kan hierin veel betekenen. Het verzamelen en verspreiden van kennis over preventie is een provinciale

taak die het jeugd welzijn bevordert. Als behandeling via de geïndiceerde weg jeugdzorg toch nodig is, dan pleit D66 ervoor om via een heldere procesgang het cliëntsysteem te verbeteren. Een goed werkend kindvolgsysteem is daarin uiterst belangrijk. De eerste pilots laten goede resultaten zien. Voldoende capaciteit en kwaliteit van alle instellingen moet opgebouwd en in stand gehouden worden.

>> **Bemiddelingsrol provincie**

De provincie moet bemiddelend optreden tussen onderwijs en zorgverleners om nascholing, bijscholing en onderzoek naar nieuwe methodieken te ontwikkelen. Zonodig met extra financiële steun. D66 vindt dat verantwoord uitgevoerde Jeugdzorg begint bij goed opgeleide en gemotiveerde medewerkers van instellingen die bij de zorg en behandeling van jongeren en hun omgeving betrokken zijn. D66 pleit voor onderzoek om helder te krijgen of het ombouwen van residentiele zorg naar ambulante zorg in het tempo van nu door kan gaan of bijgesteld moet worden.

>> **Meer Brede Scholen**

De Brede School is een passend concept voor een veranderende maatschappij. D66 pleit ervoor dat er in onze provincie een 'kwaliteitskeurmerk' gehanteerd gaat worden. De samenwerking tussen diverse instellingen is essentieel in de Brede School formule. Ouders hebben recht op duidelijkheid en kwaliteit om goede keuzes te maken als het gaat om de opvoeding van hun kinderen. In het brede schoolconcept staat ontwikkeling van het kind centraal. Het kind kan veel beter worden gevolgd en dit schoolconcept heeft een preventieve werking als de jeugd zijn plek in de samenleving zoekt. Het tempo van

implementeren van het Brede School concept gaat echter te langzaam. Er moet harder gewerkt worden; met name moet er geïnvesteerd worden in het vermogen tot samenwerken tussen de instellingen.

>> Acties:

- > optimaliseren van de keten van jeugdzorg;
- > implementeren kindvolgsysteem;
- > kwaliteit bevorderen van indicatie- en behandeldeskundigheid;
- > monitoren gemeenten t.b.v. preventieve activiteiten van Jeugdwelzijn;
- > opzetten van het 'keurmerk' Brede Scholen.

8 Positionering en profilering Noord-Brabant

Veel media in Noord-Brabant lijken meer te zijn gericht op het 'koesteren' van de huidige cultuur en besteden veel minder aandacht aan Noord-Brabant als topregio, vooruitlopend op de rest van Nederland. De indruk bestaat dat de programmering gericht is op wat mensen graag willen horen. D66 betreurt het dat de diverse media zich zo weinig richten op het gewenste profiel en de gewenste performance van de provincie Noord-Brabant als innovatieve topregio in Europa.

D66 pleit voor een heldere profilering vanuit Noord-Brabant om de provincie neer te zetten als een topregio vertaald naar de onderscheiden (sub)regio's en thema's. D66 is voorstander van een brede provinciale discussie die Noord-Brabant neerzet als innovatie provincie. Ook de gemeenten zouden gestimuleerd dienen te worden om een meer flitsend innovatief imago neer te zetten. Dit is met name van belang voor de aantrekkingskracht van de provincie op bedrijven en mensen van buiten en de noodzakelijke instroom van kenniswerkers om de provincie als topregio duurzaam in stand te houden.

Heel nadrukkelijk zal de Euregio Eindhoven, Leuven, Aken neergezet dienen te worden. Zo kan 'Brussel' beter zicht krijgen op de intenties en ontwikkeling van deze Euregio.

De vernieuwingsdrang in Noord-Brabant laat zich terugvinden in de verschillende beleidsterreinen van de provincie, zoals:

- > de ouderenzorg;
- > jeugdzorg;
- > voorlichtings- en opvoedingsprogramma's;
- > betere toegankelijkheid en integratie dossiers door versnelde toepassing ict;
- > ontwikkelen van nieuwe modellen in de jeugdzorg, waar de jeugdige centraal staat;
- > andere manieren van werken;
- > stimuleren en faciliteren van het aansluiten schoolsystemen bij huidige maatschappij.

>> **Profiel Noord-Brabant als innovatief ook op cultureel terrein**

Refererend aan Vincent van Gogh als vernieuwer op het terrein van de schilderkunst profileert Noord-Brabant zich nu met name op het terrein van Design. West-Brabant richt zich meer op 'Gaming' en een rol als 'Maintenance valley'.

Het beeld van Vincent van Gogh als vernieuwer in de cultuur wordt te weinig benut. Het profileren van Vincent van Gogh als 'Brand' of 'Kenmerk' in Noord-Brabant heeft een positief effect op de economie, niet alleen als schilder, maar met name als vernieuwer.

De provincie zal deze gewenste en voor Noord-Brabant noodzakelijke profilering dienen te stimuleren. Om ervoor te zorgen dat de verworven positie van Noord-Brabant op het terrein van Design niet zal verwateren, zal er veel energie moeten worden gestoken in vernieuwingsprojecten en verregaande samenwerking op dit terrein tussen de verschillende (sub)regio's. Deze profileren zich tot nu toe nogal apart op dit thema. Zuidoost Brabant kent zijn Designacademie, Midden- Brabant zijn dansacademie, Noordoost Brabant kenmerkt zich vooral door z'n aandacht voor de beeldende kunst. Bundeling van krachten en nauwe samenwerking kan de creatieve sector een grote impuls geven, hetgeen past in de traditie van Noord-Brabant als vernieuwer in de kunst. Het accent zal meer gelegd worden op vernieuwende impulsen in plaats van extra accenten op het verleden. Het teveel koesteren van het verleden met z'n tradities kan een rem leggen op de verworven innovatiepositie van Noord-Brabant. Met name de link tussen de potentie van technologie en het vinden van nieuwe toepassingen is matig ontwikkeld. Design moet worden gekoppeld aan de sterke maakindustrie. Dit is nodig om een meer complete innovatieve keten te (blijven) ontwikkelen in nauwe samenwerking tussen onderwijs, onderzoek en bedrijfsleven. Hoewel Brabantse industrie op deze punten zelf het heft in handen neemt, zit er onvoldoende snelheid in t.o.v. andere (sub)regio's. Dit zou de provincie -lees Gedeputeerde Staten- moeten weten na de diverse bezoeken en diners in andere regio's van Europa. Er is dus óók voor de provincie werk aan de winkel. Men zal door het leggen en versterken van industriële ketens een betere regisserende en stimulerende rol moeten spelen. Dit in nauwe samenwerking met de genoemde partijen.

>> Acties:

- > communicatieplan opstellen gericht op de nieuwe profilering van Noord-Brabant als innovatieve topregio;
- > communicatiesysteem opzetten met de verschillende (sub)regio's in Noord-Brabant;
- > communicatie verbeteren door beter aan te sluiten bij bestaande media.